

عقايد اسلامى و ريشه هاى آن

مؤلف:

عبدالرحمن حسن جنبكة الميدانى

مترجم:

على آقا صالحى

ويراستاران:

نظام صالحى - كتابون محمودى

بسم الله الرحمن الرحيم

میدانی، عبدالرحمن حسن حبینکه

Maydani, Abdal - Rahman Habannaken

عقاید اسلامی و ریشه‌های آن / مولف حبینکه الميدانی؛

مترجم علی آقا صالحی، تهران: احسان، ۱۳۸۹.

ISBN: 978-964-356-530-5

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: العقیده الاسلامیه و اسسها

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: کلام

موضوع: اسلام -- عقاید

شناسه افزوده: صالحی، علی آقا، ۱۳۲۲-، مترجم

BP۲۰۳/م۹ع۷۰۴۱ ۱۳۸۹

کتابخانه ملی ایران

۲۹۷/۴۱

م۸۳-۴۱۱۶۱

عقاید اسلامی و ریشه‌های آن

✦ مؤلف:	عبدالرحمن حسن حبینکه الميدانی
✦ مترجم:	علی آقا صالحی
✦ ناشر:	نشر احسان
✦ چاپ:	چاپخانه مهارت
✦ صفحه‌آرا:	نادیا محمدی
✦ نوبت چاپ:	اول - ۱۳۸۹
✦ تیراژ:	۳۰۰۰ جلد
✦ قیمت:	۷۵۰۰ تومان

ISBN: 978-964-356-530-5

شابک: ۵-۵۳۰-۳۵۶-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

مقدمه‌ی مترجم ۱۳	راه ساختگی و پوشالی ۵۲
------------------------	------------------------------

مقدمه‌ی مؤلف ۱۷	بزرگترین خواست انسان در زندگی ۵۲
-----------------------	--

شخصیت انسان در رفتارهای هماهنگش از نظر فکری،

عقیدتی، ارادی و عملی ۵۳

احکام عقلی و احکام عادی ۵۴

احکام عقلی ۵۴

احکام عادی ۵۷

پرسشهای بزرگ و تأثیرگذار در روان انسان ۵۸

اسلام چگونه قوانین ایمان را به وجود آورده است؟ ۵۹

فصل اول

جهان و نفس انسان ۲۱

نیروی ادراک انسان ۲۱

محدودیت و ناتوانی دستگاه حسی انسان ۲۲

محدوده‌ی حواس ۲۳

خیال و مرزهای آن ۲۴

عقل و مرزهای آن ۲۵

فصل چهارم

اسلام و ایمان ۶۱

معنی اسلام ۶۲

معنی لغوی الفاظ اسلام و ایمان ۷۴
--

فصل دوم

دنایای غیب و دنیای مادی ۲۹

فصل سوم

اهمیت عقیده ۳۵

معنی عقیده ۳۶

راهبهای گسترش و تقویت عقیده در درون انسان ۳۷
--

شرح مطالب ۳۷

برخورد اسلام با تحقیقات دقیق و عالمانه‌ی روایات،
--

گزارشها و مستندات تاریخی ۴۲

قطعی بودن خبر صادق ۴۳

راهبهای قابل قبولی که با گمان همراه است ۵۱
--

در احکام فرعی دین، به ظن غالب می‌توان عمل

کرد ۵۱

باب دوم (در الهیات)

فصل اول

ایمان به خداوند ۷۹

حقیقت از پژوهش علمی نمی‌هراسد ۸۱
--

اسلام با پژوهشهای علمی موافقت کامل دارد ۸۲
--

اسلام با آغوش باز پژوهشگران با انصاف و بی‌غرض را
--

می‌پذیرد ۸۳

پژوهشهای علمی انسان را به خدا می‌رسانند ۸۴
--

لزوم عقلی بین وجود و عدم ۹۹

دلیل اول بر وجود پروردگار جهان ۹۹

دلیل دوم بر وجود آفریدگار	۱۰۳
دلیل سوم بر وجود پروردگار	۱۰۶
دلیل چهارم	۱۱۲

فصل دوم

صفات پروردگار و اسماء حسنی	۱۱۷
مقدمه	۱۱۷
جزئیات صفات و اسماء	۱۱۸
صفت وجود	۱۱۹
نامهای نیکوی خداوند (اسماء الله الحسنی) مربوط به	
صفت وجود	۱۱۹
صفت قدرت	۱۲۰
تأثیر صفت و قدرت	۱۲۴
صفت اراده	۱۲۵
تأثیر توجه به صفت اراده خداوند	۱۲۶
صفت علم	۱۲۶
تأثیر صفت علم و سایر نامهای نیکوی خداوند که با آن	
در ارتباطند	۱۳۱
صفت حیات	۱۳۲
نامهای نیکوی خداوند که به صفت حیات	
برمی‌گردد	۱۳۲
تأثیر نگرش در صفت حیات و توابع آن	۱۳۳
توحید ربوبیت و توحید الوهیت	۱۳۳
صفت وحدانیت	۱۳۶
نامهای نیکوی الهی که به معنی صفت وحدانیت خدا	
برمی‌گردد	۱۳۸
پروردگار جهان دستخوش حوادث نیست	۱۳۸
نامهای نیکویی که حادث بودن خداوند را رد	
می‌کند	۱۴۸
تأثیر این دسته از نامهای نیکوی خدا	۱۴۹

صفات افعال پروردگار پاک و منزّه	۱۵۰
تأثیر نامهای نیکوی الهی مربوط به بخشش و	
عطایا	۱۶۱
تأثیر نامهای نیکوی الهی که به مسأله‌ی رأفت و رحمة	
مربوط می‌شود	۱۶۴
تأثیر نامهای نیکوی الهی که به رابطه‌ی مکلفان با خدا	
مربوط می‌شود	۱۷۲
تأثیر این نامهای مبارک در وجود انسان	۱۷۵
صفات حمد و تمجید پروردگار	۱۷۵
دلیل منحصر بودن نامهای نیکوی الهی در نود و نه نام	
مشهور	۱۷۹
نصوص مشابهی که بیانگر صفات خدا است	۱۸۱

فصل سوم

هیچ حکم و فرمانی جز فرمان خدا رسمیت ندارد	۱۸۵
شکر و سپاسگزاری از نعمتهای الهی واجب است	۱۸۹

باب سوم

فصل اول

ایمان به فرشتگان	۱۹۵
حکمت اخبار وجود فرشتگان و ایمان به آنها	۱۹۶
اعتقاد مردم پیش از اسلام به فرشتگان	۱۹۷
حقیقت و صفات فرشتگان	۱۹۷
تعداد فرشتگان	۲۰۳
انواع فرشتگان، وظائف و مسئولیت‌هایشان	۲۰۴

فصل دوم

جن یا پری و اعتقاد به وجود آنها	۲۱۱
اعتقاد مردم نسبت به پری	۲۱۲
حقیقت جن یا پری	۲۱۳

آیا پریان می‌توانند بر جسم انسان تأثیر بگذارند؟ ۲۱۸
 آیا پریان، علوم و خبرها را به انسان می‌رسانند؟ ۲۱۹
 آیا شیاطین بر اعتقادات، اراده‌ها و اعمال انسان تسلطی دارند؟ ۲۲۰

باب چهارم

فصل اول

وجوب ایمان به انبیاء و پیامبران خدا. ۲۲۷
 درباره‌ی شرح الفاظ نبوت، رسالت، نبی و رسول. ۲۲۷
 معنی نبوت، رسالت، نبی و رسول. ۲۲۸

فصل دوم

نیاز به پیامبران، وظائف و اولویتهایشان و این که دیگران قادر به برآوردن این اولویتها نیستند. ۲۳۳
 نیاز مردم به پیامبران. ۲۳۳
 قسم اول. ۲۳۳
 قسم دوم. ۲۳۴
 قسم سوم. ۲۳۵
 قرآن، بیانگر نیاز مردم به پیامبران خدا است. ۲۳۸
 وظائف و اولویتهای پیامبران. ۲۳۸
 تبلیغ شریعت الهی بر مردم. ۲۳۹
 مقایسه بین پیامبران و نوابغ. ۲۴۳
 مقایسه بین فرموده‌های پیامبران و سخنان فیلسوفان. ۲۴۳
 چرا انسان برای دانستن علوم و معارف تجربی، نیاز به پیامبران خدا پیدا نکرد؟ ۲۴۴

جوهر رسالت نشانگر صدق ادعای رسول است. ۲۴۵
 نمونه‌هایی از تورات و انجیل که در بردارنده‌ی مؤده‌ی ظهور محمد ﷺ است. ۲۵۱
 مواردی که در کتابهای ادیان دیگر آمده است. ۲۵۳
 نمونه‌های تاریخی از یهودیان و مسیحیانی که..... ۲۵۳
 استدلال به معجزاتی که پیامبران خدا، نشان می‌دادند. ۲۵۷
 قرآن، معجزه بزرگ الهی. ۲۷۵
 وجوه اعجاز قرآن. ۲۷۶
 نمونه‌هایی چند از اسلام آوردن یاران پیامبر با دیدن معجزات او. ۲۸۷

فصل چهارم

صفات پیامبران. ۲۸۹
 صفت فطانت و تیزهوشی. ۲۹۰
 ویژگی عصمت. ۲۹۲
 عصمت پیامبران پیش از نبوت. ۲۹۳
 صفت صداقت. ۲۹۵
 صفت تبلیغ. ۲۹۸
 پیامبران از بیماریهایی که موجب انزجار و نفرت مردم شوند، به دور هستند. ۲۹۹
 پیامبران از جنس بشر هستند. ۲۹۹
 خداوند، پیامبرانش را از جنس مردان برگزیده است. ۳۰۱

فصل پنجم

کرامات. ۳۰۳
 کراماتی که در قرآن ذکر شده‌اند. ۳۰۹
 کراماتی که در احادیث نبوی ذکر شده است. ۳۱۷

فصل سوم

دلایل رسالت. ۲۴۵
 چه وقت ایمان به پیامبران واجب است؟ ۲۴۵

فصل ششم

فرازهایی از زندگی اسماعیل (ع)	۳۳۵	مختصر تاریخ پیامبران (درود و سلام خدا بر آنان باد).	۳۱۷
اسحاق پسر ابراهیم (ع)	۳۳۷	مقدمه	۳۱۷
زندگی اسحاق (ع) شامل موارد زیر می‌باشد:	۳۳۷	آدم (ع)، پیامبر نوادگان و فرزندزادگان خود بود.	۳۱۸
یعقوب یا اسرائیل	۳۳۸	حضرت آدم ابوالبشر (ع)	۳۲۱
زندگی یعقوب (ع) شامل موارد زیر است:	۳۳۸	ادریس (ع)	۳۲۲
یوسف (ع)	۳۳۹	نسب ادریس (ع)	۳۲۲
زندگی یوسف (ع) شامل موارد زیر می‌باشد:	۳۴۰	دیدگاه تاریخ‌دانان درباره‌ی آیین و پیروان حضرت	۳۲۲
شعیب (ع)	۳۴۳	ادریس (ع)	۳۲۲
مردمان و خانه و کاشانه‌های اهل مدین	۳۴۴	نوح (ع)	۳۲۳
نسب شعیب (ع)	۳۴۴	نسب نوح (ع)	۳۲۳
زندگی شعیب (ع) با قومش شامل موارد زیر	۳۴۴	زندگی نوح (ع) با قومش	۳۲۳
می‌باشد:	۳۴۴	هود (ع)	۳۲۵
ایوب (ع)	۳۴۶	نسب هود (ع)	۳۲۶
نسب ایوب (ع)	۳۴۶	خانه و کاشانه‌ی عاد	۳۲۶
زندگی ایوب (ع) شامل موارد زیر است	۳۴۷	زندگی هود (ع) با قومش	۳۲۶
ذوالکفل (ع)	۳۴۹	صالح (ع)	۳۲۷
موسی (ع) و هارون (ع)	۳۴۹	اصل و نسب صالح (ع)	۳۲۸
۱- موسی (ع)	۳۴۹	زندگی و سرگذشت صالح (ع) و قومش	۳۲۸
۲- هارون (ع)	۳۵۰	ابراهیم خلیل (ع)	۳۲۹
نسب موسی و هارون	۳۵۰	نسب ابراهیم (ع)	۳۳۰
زندگی موسی و هارون شامل موارد زیر می‌باشد:	۳۵۰	زندگی ابراهیم (ع) شامل:	۳۳۰
داود (ع)	۳۵۷	۱- گزیده‌ای از زندگی‌نامه‌ی او، به روایت تاریخ‌نویسان	۳۳۰
نسب داود (ع)	۳۵۷	۲- فرازهایی از داستان ابراهیم (ع) در قرآن	۳۳۱
زندگی داود (ع) شامل:	۳۵۷	ابراهیم (ع) از نگاه احادیث	۳۳۳
سلیمان پسر داود (سلام خدا بر آنان باد)	۳۶۳	لوط (ع)	۳۳۴
زندگی سلیمان شامل موارد زیر است	۳۶۴	نسب لوط (ع)	۳۳۴
الیاس و الیسع (درود و رحمت خداوند بر آنان	۳۷۴	زندگی لوط (ع) با قومش	۳۳۴
باد)	۳۷۴	اسماعیل پسر ابراهیم (ع)	۳۳۵
زندگی الیاس (ع)	۳۷۴		
یونس (ع)	۳۷۶		

باب پنجم (ایمان به کتاب‌های آسمانی)

فصل اول

کتاب‌های آسمانی، تعریف کتاب‌های آسمانی، وجوب	
ایمان و نیاز مردم بدان‌ها	۴۱۵
وجوب ایمان به کتاب‌های آسمانی	۴۱۵
معنی لغوی و شرعی کتاب آسمانی	۴۱۶
نیاز مردم به کتاب‌های آسمانی	۴۱۶

فصل دوم

آن دسته از کتاب‌های آسمانی که ایمان بدان‌ها واجب	
است	۴۱۹
قرآن کریم	۴۱۹
احادیثی که تعداد کتاب‌های آسمانی را بیان	
می‌کنند	۴۲۱
صحف ابراهیم علیہ السلام	۴۲۱
تورات	۴۲۳
تورات مورد تأیید قرآن، کدام است؟	۴۲۳
برخی آیات تورات که از طرف خدا نازل شده و ما به آن	
علم و اطلاع قطعی و یقینی داریم	۴۲۳
زبور	۴۲۷
انجیل	۴۲۸
انجیل مورد تأیید قرآن، کدام است؟	۴۲۸
مراره اشتراکی کتاب‌های آسمانی	۴۳۱

فصل سوم

کتاب‌های موجود و مقدس اهل کتاب و...	۴۳۵
اول: کتاب عهد قدیم (عتیق) و اسفار آن	۴۳۵
بخش اول: تورات (ت) شامل پنج اسفار است	۴۳۵
بخش دوم: اسفار انبیای اولین و رسالت	۴۳۶
بخش سوم: مکتوبات (خ)	۴۳۷

نسب یونس علیہ السلام	۳۷۶
زندگانی یونس علیہ السلام	۳۷۷
زکریا و پسرش یحیی (درود و سلام خدا بر آنان باد)	۳۸۰
سلسله نسب زکریا و یحیی علیهما السلام	۳۸۰
زندگی زکریا علیہ السلام و یحیی علیہ السلام	۳۸۱
حضرت عیسیٰ مسیح علیہ السلام	۳۸۵
سخن درباری نام، لقب، صفت و ویژگی	
عیسی علیہ السلام	۳۸۵
نسب عیسی علیہ السلام	۳۸۵
زندگی عیسی علیہ السلام	۳۸۶
پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ	۳۹۴
نسب بزرگوار پیامبر ﷺ	۳۹۴
زندگی پیامبر بزرگوار اسلام (درود و رحمت پروردگار	
بر او باد)	۳۹۶

فصل هفتم

تعداد رسالت‌های آسمانی و وحدت و یگانگی آنها در	
اصول، تکامل و...	۴۰۱
حکمت تعداد پیامبران الهی	۴۰۱
ادیان آسمانی در اصول و عقاید با هم یکی هستند	۴۰۱
فلسفه تکامل رسالت‌های آسمانی	۴۰۲
محمد ﷺ آخرین پیامبر خدا	۴۰۳

فصل هشتم

وحی و انواع آن	۴۰۷
مقدمه	۴۰۷
وحی، ناموس یا رازنگه دار توصیه‌های پروردگار	۴۰۷
تعریف وحی	۴۰۸
چگونه بر پیامبر ﷺ وحی نازل می‌شد؟	۴۱۰
انواع وحی	۴۱۱

دوم: عهد جدید.....	۴۳۹
بخش اول: اسفار تاریخی شامل مرارد زیر می‌گردد.....	۴۳۹
بخش دوم: اسفار تعلیماتی.....	۴۴۴
پایان.....	۴۴۵
موضوع‌گیری تحقیقات علمی درباره‌ی کتاب‌های عهد قدیم و عهد جدید.....	۴۴۶
همایش نبقیه.....	۴۴۸
نتیجه‌گیری.....	۴۵۱
موضوع‌گیری اسلام در برابر کتاب‌های عهد قدیم و جدید.....	۴۵۲
نگاهی گذرا به تحریف کتاب‌های اهل کتاب.....	۴۵۴

باب ششم (ایمان به روز رستاخیز)

فصل اول

آزمایش. تکلیف. جزا و حدود مسؤولیت.....	۴۵۹
آزمایش و تکلیف.....	۴۵۹
اقرار و تأیید قانون کیفر و پاداش الهی.....	۴۶۷
قانون کیفر و پاداش نشانه‌ی عدل الهی است:.....	۴۶۸
چگونگی پاداش و کیفر با فضل و عدالت الهی ..	۴۶۹
کمترین پاداش نیکي د برابر و بالاترین کیفر گناه یک برابر می‌باشد.....	۴۷۰
دلایل قرآن.....	۴۷۱
قانون پاداش و کیفر فوری و مهلت‌دار.....	۴۷۱
الف - جزای فوری.....	۴۷۲
نعمت‌های جزا. آزمایش و استدراج (فراخوانی تدریجی).....	۴۷۳
مصیبت‌های کیفری. آزمایش و تربیتی.....	۴۷۴
ب - جزای مهلت‌دار.....	۴۷۵
حدود مسؤولیت.....	۴۷۶

۱- زمینه‌چینی برای دوری آزمایش و شروط تکلیف.....	۴۷۶
۲- بیان حدود مسؤولیت.....	۴۷۶

فصل دوم

ایمان به روز رستاخیز.....	۴۸۵
ضرورت ایمان به روز رستاخیز.....	۴۸۵
ایمان به رستاخیز یک ضرورت اخلاقی است.....	۴۸۸
ایمان به رستاخیز اصلی ضروری برای.....	۴۸۸
ایمان به رستاخیز واجب است.....	۴۸۹
ایمان به رستاخیز جزئی از ارکان عقیدتی اسلامی است.....	۴۸۹
نام‌های رستاخیز در قرآن و معانی آن‌ها.....	۴۹۰

فصل سوم

مقدمات روز رستاخیز.....	۴۹۳
اول - ساعة (قیامت): آثار. زمان و.....	۴۹۳
قیامت نزدیک است.....	۴۹۴
نشانه‌های رستاخیز.....	۴۹۵
امارات و نشانه‌هایی که در احادیث برای قیامت ذکر شده‌اند.....	۵۰۰
حدیث اول.....	۵۰۰
حدیث دوم.....	۵۰۱
حدیث سوم.....	۵۰۲
حدیث چهارم.....	۵۰۲
حدیث پنجم.....	۵۰۲
دوم: برزخ و نعمت و عذاب و سوال و جواب آن.....	۵۰۲
نعمت‌ها و شکنجه‌های قبر.....	۵۰۳
سؤال قبر از جانب دو فرشته‌ی منکر و نکیر.....	۵۰۴
سوم: دمیدن بار اول در شیپور و دمیدن بار دوم.....	۵۰۵

فصل چهارم

۵۰۹	حقایق درباری رستاخیز و روز بازپسین
۵۰۹	دنیا و آخرت
۵۱۰	زنده شدن مجدد. ممکن عقلی است.
۵۱۰	زنده شدن مردگان حقیقی انکارناپذیر است
۵۱۱	زندگی جسمانی و مادی در روز بازپسین
۵۱۲	حشر و نشر
	حساب و کتاب، میزان، کتاب اعمال و گواهی دادن
۵۱۵	اعضای بدن
۵۱۶	پل صراط
۵۱۷	بهشت و جهنم
۵۱۸	اوصاف بهشت و جهنم
۵۱۸	شفاعت
	در نصوص شرعی، شفاعت محدودیت‌هایی به شرح زیر دارد:
۵۱۹	
۵۲۰	ثبوت شفاعت در روز قیامت

فصل پنجم

	اعتقادات مردم درباری رستاخیز، جزا و پاداش و رد نظریه منکران رستاخیز
۵۲۱	
۵۲۳	رد نظریه‌ی منکران رستاخیز
۵۳۴	انگیزه‌های تکذیب رستاخیز

باب هفتم (دلایل انحرافات عقیدتی)

فصل اول

۵۳۹	درباری علت انحرافات عقیدتی
۵۳۹	مقدمه
۵۳۹	اول: انحراف از خط مشی فکری سالم
۵۴۶	دوم: انحراف روانی و طبایع ناهنجار
۵۵۳	غلت سوم: سست ارادگی

فصل دوم

۵۵۵	فرقه‌های گمراه و شکل‌گیری آنها
۵۵۵	مقدمه
۵۵۵	باطنیه
۵۵۷	برخی از تأویلات نادرست باطنیان
۵۶۰	بهائی
۵۶۱	تاریخ بهائیان
۵۶۲	قادیانی
۵۶۳	تاریخ فرقه‌ی قادیانیه

باب هشتم (آنچه که انسان را به گردونه‌ی کفر و الحاد می‌کشاند)

۵۶۷	مکفرات
۵۶۷	مقدمه
۵۶۸	تعریف کفر
۵۷۰	اصول و موارد کفرآمیز
۵۷۳	انواع و اقسام کافران
۵۷۵	مرابت کفر
۵۷۵	کافران در جهنم همیشه ماندگارند

باب نهم (ایمان به قضا و قدر)

فصل اول

۵۷۹	تعریف قضا و قدر و وجوب ایمان به آنها
۵۷۹	معنی قضا و قدر
۵۸۰	معانی شرعی قضا و قدر
۵۸۱	ایمان به قضا و قدر واجب است

فصل دوم

	آنچه که مربوط به قضا و قدر است و موقعیت انسان در برابر آن
۵۸۳	

مقدمه	۵۸۳
موقعیت انسان درباردی این احتمالات	۵۸۶
دیدگا: پژوهش‌گران درباردی افعال اختیاری انسان و	
قضا و قدر	۵۸۹
سخنان و گفتار برخی از صاحب‌نظران اهل سنت و	
جماعت	۶۰۸

فصل سوم

ترجیه برخی نصوص شرعی در رابطه با قضا و	
قدر	۶۱۳
مجموعه‌ی اول	۶۱۳
مجموعه‌ی دوم	۶۱۵
مجموعه‌ی سوم	۶۱۶
مجموعه‌ی چهارم	۶۱۸
مجموعه‌ی پنجم	۶۲۶

فصل چهارم

پدیده‌هایی که با تقدیر الهی آشکار می‌شوند و.....	۶۲۹
سخن آخر	۶۳۲
مسئولیت انسان در برابر اعمال ارادی‌اش	۶۳۲
توکل و اعتماد بر خداوند	۶۳۳
تأثیر ایمان به قضا و قدر	۶۳۴

مقدمه‌ی مترجم

خداوند بزرگ را سپاسگزارم و درود و سلام می‌فرستم بر پیامبر بر حق خدا، محمد مصطفی ﷺ و بر آل و اصحاب و یاران جان بر کف و با وفایش.

آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست عالمی دیگر بیاید ساخت و زنو آدمی

(حافظ)

خطه‌ی خاکی، جایگاه رشد و تکثیر و محل ابتلاء آزمایش انسانها است.

در اینجاست که انسان باید به خودشناسی برسد، استعدادهای خدادادیش را شکوفا سازد و راه رشد و تعالی را در پیش گیرد. برای رسیدن به این هدف، ابتدا لازم است با کنجکاوی، دقت نظر و حساسیت تمام، بزرگترین سرمایه‌ی زندگی خود؛ یعنی اعتقادات و باورهایش را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. اندیشه‌اش را بکاود و با توجه به نشانه‌ها و دلایل هستی پیرامون خود، دست به تحقیقات دامنه دار و همه جانبه زند و همانطور سهل و آسان و بی اعتنا از کنار پلیده‌ها و حوادث موجود در هستی نگذرد.

دنیای هر انسانی به اندازه نگرش و اندیشه‌های او است و از این جهت هر انسانی، به تنهایی، دنیایی است و برای خود جهانی دارد. و چنانچه اندیشه در مسیر طبیعی و اصلی خود به کار و فعالیت نیفتد و خوب و هدفمند تربیت نشود و اصلاح نپذیرد، چه زبانهای جبران ناپذیری ممکن است، گریبانگیر انسان شود و دنیا با چه فجایع، آشوبها و هرج و مرج‌هایی مواجه گردد!

مأموریت انسان، بر این کرد خاکی، اصلاح و سازندگی و عمران و آبادانی زمین و رسیدن به مقام بلند انسانی و خلیفه‌اللمبی بوده است. و هر حرکت و جنب و جوشی در غیر این مسیر، خارج از حوزه‌ی وظایف انسانی و در نتیجه نوعی سرکشی و تمرد از دایره‌ی فواین هستی به شمار می‌رود.

تاریخ زندگانی بشر بر روی زمین، گواه زنده‌ای است بر این مدعا که هر نوع ضرر و زیان، تباهی، فساد، ویرانی، آشوب، عقب ماندگی و... همه، ناشی از کج اندیشی و فهم ناقص فرزندان بشر بوده و در صورت ادامه‌ی این مسیر، آینده برایش همچنان تیره و نار، مبهم و نامتعادل باقی خواهد ماند.

تعقل و اندیشه، از ویژگیهای بارز انسانی است و وجه تمایز او با سایر حیوانات، از همین جا ناشی می‌شود. اگر انسان این سرمایه‌ی خدادادی را، عاطل و باطل رها کند و یا در غیر مسیر طبیعی و درست خود به کار اندازد، از عمر ارزشمند خود بهره‌ای نخواهد برد و بلکه در مرداب اندیشه‌های موهوم، خرافی و جاهلانه به دام خواهد

افتاد. اینجاست که خداوند در پایان بیشتر داستانهای عبرت‌آموز قرآنی، صاحبان اندیشه و خردمندان را مورد خطاب قرار داده و می‌فرماید: «فاعتبروا یا اولی الابصار...» و کسانی که دنیای ذهنی خود را انبار خرافات، خودخواهی‌ها و گرایشهای پست مادی و دیپاطلی قرار داده‌اند، با حیوانات و چهارپایان برابر می‌داند و روز قیامت همین افراد، زبان به اعتراف می‌کشایند و می‌گویند:

«...لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ»

اگر گوش شنوا و اندیشه‌ی پویا داشتیم، از جمله‌ی دوزخیان نبودیم.

یکی از موهبت‌های بزرگ الهی نسبت به انسان، آزادی اندیشه است و مأموریت اصلی پیامبران خدا، به ویژه پیامبر گرامی اسلام، در همین راستا قرار گرفته است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

«...و يَضَعُ عَنْهُمْ أَصْرَهُم وَ الْإِغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ...»

پیامبر گرامی اسلام آمد تا زنجیرهای پست تعلقات مادی، خرافات، تعصبات کورکورانه و هزاران مانع دست و پاگیر و خفقان‌آور دیگر را از دور و بر فکر و اندیشه انسان بگسلاند و آنها را پاره کند و به دور اندازد تا انسان در فضایی باز و گسترده خود را بیابد و در سایه سار رهنمودهای الهی نفسی تازه کند و آزادانه به محیط اطراف خود نظر افکند و راه و مسیر زندگی خود را با چشمانی باز برگزیند.

او حتی در انتخاب دین خدا هم، آزاد است و اگر بخواهد، می‌تواند تا آخر عمر، از پذیرش دین خودداری کند. اما بدون آزادی اندیشه و تعقل، انسانیت برای او، کاملاً پوچ و بی محتوا خواهد بود و زندگی معنای حقیقی خود را از دست خواهد داد.

از همین جا است که می‌فهمیم کسانی که در طول تاریخ کوشیده‌اند تا این نعمت ارزشمند الهی را از انسان بگیرند و با آن راه‌به‌گونه‌ای نامشروع، محدود کنند، مرتکب چه خیانت‌ها و جنایاتی شده‌اند. در واقع تنها نقاط کور تاریخ بشر، به ویژه مسلمانان، آنجایی است که فکر و اندیشه به وسیله حکومت‌های استبدادی با خرافات و تنگ‌نظری‌های قبیله‌ای، مذهبی و... محاصره گردیده و فعالینش به رکود کشیده شده است.

انسان اگر بخواهد، دنیایی پاکیزه و بی‌آلایش داشته باشد، باید اندیشه و فکر خود را همچنان پاکیزه و پویا و متکامل نگهدارد. به قول سهراب سپهری: «چشم‌ها را باید شست، جور دیگر باید دید».

اندیشه اگر تزکیه یابد، همه چیز رنگ و بوی تازه به خود می‌گیرد و برای انسان هیچ چیز ناپاک وجود نخواهد داشت. مولانا جلال الدین محمد بلخی در بیان حدیثی از زبان حضرت ام المؤمنین، عایشه‌ی طیبه (رضی‌الله عنها) چنین می‌فرماید:

عایشه روزی به پیغمبر بگفت	یا رسول‌الله چه باشد که پیدا و نهفت
هر کجا باشد نمازی می‌کنی	می‌روی خانه هر ناپاک و دنی
گفت پیغمبر که از بهر مهان	حق نجس را پاک می‌گرداند بدان

آری برای پاکان و خاصان درگاه خدا، همه‌ی هستی رنگ و بوی دیگری دارد.

آنان اندیشه‌ی خود را نیکو و سازنده بار آورده‌اند و پاداش نیک اندیشی خود را با تمام وجود دریافت نموده‌اند و دائماً در تلاشند تا دیگر انسانها را به این مسیر سوق دهند؛ چون تنها راه نجات و رستگاری بشر، در گرو اصلاح اندیشه‌ها و به کار انداختن سرمایه‌های فکری و تزکیه‌ی دنیای ذهنی آنها است و پس.

در عصر حاضر، که عصر تضارب آراء و تبادل اندیشه‌ها است، بیشتر می‌طلبند تا مسلمانان، دست به کار شوند و اندیشه‌های اصلاحگرانه و مرفقی خود را از قرآن و سنت بگیرند و حکیمانه در معرض نمایش جهانیان قرار دهند.

آن وقت است که تشنگان حقیقت و صاحبان سرشت پاک، دسته دسته به سویش خواهند شتافت و آن را پذیرا می‌شوند. این سنت پاک و تخلف‌ناپذیر الهی است و تبدیل و تغییر در آن راهی ندارد.

نویسنده‌ی کتاب، استاد عبدالرحمن حسن حبینه المبدانی، که به حق می‌توان او را از جمله‌ی دانشمندان و صاحب نظران عرصه‌ی اندیشه‌ی اسلامی به حساب آورد، با تلاش و دقت نظر و تأمل در آیات قرآن و سیره پاک نبوی کوشیده است، اعتقادات اسلامی را ساده، بی‌پیرایه و همه‌کس فهم، به جهانیان عرضه کند؛ هر چند ادعای تولید اندیشه را ندارد، اما انصافاً، تحقیقات و فعالیت‌های گسترده و عمیق او بسیار پر بار، سودمند و قابل تقدیر است. خدایش جزای خیر دهد!

اهتمام اصلی این بنده، ارائه‌ی ترجمه‌ای مناسب، روان به همراه نثری ساده و قابل فهم به خوانندگان و جویندگان حقیقت است. حجم بزرگ و گسترده‌ی کتاب می‌طلبید تا ترجمه‌ی آن در دو جلد و به طور جداگانه، چاپ و انتشار یابد. اینک ترجمه‌ی آن را به دانش دوستان و علاقمندان حوزه‌ی باورها و اندیشه‌های اسلامی تقدیم می‌نمایم و اعتراف می‌کنم که با توجه به مطالب سنگین و موضوعات پیچیده‌ی علمی و عقیدتی کتاب، ترجمه آن خالی از عیب و نقص و اشکال نیست و از خوانندگان عزیز می‌خواهم با راهنمایی‌های دلسوزانه‌ی خود مرایاری کنند و کم و کاستی‌ها و نارسایی‌های موجود را حمل بر معلومات اندک مترجم نمایند و نویسند و مترجم را از دعای خیر خود، فراموش نفرمایند و بدانند که:

این همه گفتیم لیک اندر بسیج بی عنایات خدا هیچیم، هیچ
بی عنایات حق و خاصان حق گر ملک باشد سیاهستش ورق

(مولوی)

در پایان از خداوند بزرگ مسئلت دارم تا همه را در پرتو عنایات خود قرار دهد و راه درست اندیشیدن را به ما بیاموزد تا بتوانیم در پرتو رهنمودهایش به مقام بلند و افتخارآمیز (نعم العبد) نایل آییم. آمین

علی آقا صالحی - کرمانشاه - ریژاو

۱۳۸۳/۶/۲۸

مقدمه‌ی مؤلف

سپاس و ستایش خداوند جهان را و درود و سلام بر پیامبر اسلام و پایان بخش سلسله‌ی انبیاء خدا و درود بر آل و اصحاب و یاران و شاگردان با وفای حضرتش.

سلام و درود خدا بر تمام پیامبران و حاملان پرچم توحید و یکتاپرستی و رهبران مردم به سوی حق، یک نیروی ساده، هدفمند و با اراده، اگر در راستای اسباب تسخیر و تصرف و علت و معلول نیروهای پنهان هستی، رهنمون گردد، می‌تواند بزرگترین نیروی جهانی را رام خود کند و آن را به کار گیرد و این همان قانون مستمر جهانی است.

اندیشه‌ای بزرگ، این اراده‌ی عاقله را رهبری می‌کند و این اندیشه، همان راز فعال و کارفرما در توجیه اراده‌ای است که نیروهای سرگردان را در پرتگاههای محیط به سوی یک جهت راهنمایی می‌کند. بینش نافذ یا تجربه و آزمونی این رهبری را بر عهده گرفته است.

فکر و اندیشه‌ی حق و خیرخواهانه، بهترین و کاملترین چیزی است تا انسان آن را بر اراده‌ی خود مسلط نماید و به خیرخواهی، حق‌طلبی و زیبایی متوجه گرداند و با تصرف نیک و ادراک و بینش باز و کامل، نیروهای پنهان هستی را برای گسترش حق، نیکی و زیبایی در درون خود و در عرصه‌ی اجتماعش به کار گیرد تا بتواند با اراده‌ی خود، از راهی عقل پسند یا مطابق شریعت تبلیغ شده‌ی الهی، به اراده‌ی آفریننده‌ی جهان هستی، در آنچه که امر و نهی می‌کند، به صورتی حتمی و حقیقی، تحقق بخشد.

وقتی که اندیشه‌ی انسان، در وجود و زندگی‌اش، چنان تأثیر بزرگی دارد، پس باید به عنوان اولین سنگ بنا و پایه و اساسی که اعتقاداتش را ترسیم می‌کند، مورد توجه و عنایت کامل قرار گیرد. مادامی که این اساس، در وجود انسان، قانونمند و حق مدار عمل کند، او را به سلامتی کامل نزدیک می‌گرداند؛ ولی اگر، مضطرب و پریشان یا فاسد و باطل گرا باشد، او را به فردی منحرف، گمراه و فرورفته در منجلاب شر و فساد، تبدیل خواهد کرد.

از آنجایی که عقیده‌ی اسلامی، عقیده‌ای حق است و عیب و آلودگی نمی‌پذیرد، غیر از حق، همه گمراهی است. شایسته است بر اندیشه انسانی عرضه شود و به عنوان فکری روشن و پویا و بدون گره و به دور از اصطلاحات پیچیده و نامفهوم، سهل و آسانگیر و متناسب با زمان و مکان و گستره‌ی مختلف جامعه‌ی بشری عرضه گردد، تا برای همه مردم، اولین پایه‌ی اصلاحی قرار گیرد.

عقیده‌ی سالم، هرگاه در درون انسان نفوذ یابد، رفتارش را در زندگی پایدار می‌کند و هرگاه بر جامعه‌ی انسانی سایه اندازد، نظم و انضباط همگانی می‌دهد و همه را به سوی بالاترین نقطه‌ی تکامل و ترقی انسانی می‌کشانند. تجارب نشان می‌دهد که افکار و اعتقادات سالم، رفتار و کردار فرد را سر و سامان می‌دهد.

در واقع بین هر دو تناسب کامل حکمفرماست و رفتار فاسد و انحرافی، با کم‌رنگ نمودن اندیشه و اعتقادات سالم و جانشین کردن افکار فاسد و انحرافی به جای آنها، مناسبت دارد. جامعه نیز همچون فرد است. پیشرفت و عقب‌ماندگی یک جامعه، ارتباط مستقیم با تکامل اعتقادات سالم و اصلاح گرا یا اعتقادات واپس گرا و بیمارگونه و فاسد دارد.

اما بعد: این کتاب را (عقیده‌ی اسلامی و ریشه‌های آن) نام نهادم و آن را به برادران مسلمان و همه‌ی انسانها، تقدیم می‌کنم تا به طور مبسوط و گسترده بر اندیشه‌ی اسلامی و جنبه‌های اعتقادی آن، اطلاع حاصل کنند. در این کتاب ارکان عقیده و مبادی اسلامی و اهداف آن در پرتو قرآن و سنت به شیوه‌ای توضیح داده شده که برای همه‌ی انسانها قابل فهم باشد و با دقت نظر و تأمل بیشتر، بتواند در راستای اهداف بشری مورد استفاده قرار گیرد. تقاضا می‌کنم، مرا از دعای نیک خود، محروم نسازید. سپس آن را به برادران خیرخواه و حق طلب تقدیم می‌کنم تا آن را مطالعه کنند و بر سلامتی اندیشه‌ی اسلام و پایدار نمودن اعتقادات، پایه‌ها و قواعد آن، آگاهی حاصل کنند و بهترین هدیه، پس از دعای خیر، از طرف برادران منصف و خیر خواهم، اصلاح خطاها، اشتباهات و لغزشهایی است که به آن برخورد می‌کنند. و یا چنانچه اضافه توضیحی، درباره‌ی مطالب کتاب دارند، با درج آن در حاشیه، خوانندگان را بیشتر بهره‌مند سازند و ان شاء الله، نزد پروردگار جهانیان، اجر و پاداش نیک خواهند گرفت.

من در نوشتن این کتاب، نخواستم نزد خوانندگان شهرت و آوازه‌ای پیدا کنم، بلکه هدف من این بود تا برای دانشجویان و طلاب مرحله‌ی ثانوی (دبیرستانی) مدارس علمی و شرعی سوریه، مطالبی را همسطح و برابر با توانایی علمی آنها آماده و تقدیم نمایم. در طول سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵ آن را برای دانشجویان دبیرستان شرعی دمشق تدریس نمودم. دانش آموزان و خوانندگان، آن را نیکو دیدند و به خوبی استقبال نمودند و پسندیدند و بسیاری از آنان درخواست کردند تا برای استفاده‌ی جوانان امروزی، آن را به چاپ برسانم؛ چون مطالب آن با دلایل منطقی و بزهانهای محکم و مطابق شیوه‌ی علمی سالم و روش گفتاری معاصر، همراه است. با این وصف تصمیم گرفتم آن را چاپ کنم. امید است که خداوند آن را سودمند سازد.

و هنگام ارائه برای چاپ و انتشار، تلاش نمودم تا مطالب دیگری در برخی جوانب، بدان بیفزایم.

خدا را سپاسگزارم، به خاطر نعمتی که بر من و پدر بزرگوارم، جناب علامه حسن خبّنه مشهور به المیدانی دمشقی، خدایش جزای خیر دهد! عطا فرمود: پدرم در تربیت و آموزش و تعلیم علوم دینی و رفتن به مدرسه علوم دینی، برایم سنگ تمام گذاشت و بسیار تلاش نمود و خود بانی مدرسه و مربی دانشجویان بود و شخصاً امر تعلیم و تربیتشان را بر عهده می‌گرفت تا به خواست خدا، نهال پاک و مبارک آن به بار نشست. من یکی از آن دانشجویان و نوآموزان مدرسه‌ی پدرم بودم. نامش (معهد التوجیه الاسلامی) بود و در میان قبیله‌ی میدان واقع

در شهر دمشق سوریه احداث شده بود. من در سال ۱۳۶۷ از آن مدرسه فارغ التحصیل شدم و سپس تا سال ۱۳۷۰ تدریس دروس فقهی، اصول، توحید، منطق، بلاغت و سایر علوم شرعی و عربی و عقلی مدرسه را بر عهده گرفتم. بعد از آن به دانشگاه الازهر قاهره رفتم و در سال ۱۳۷۱ به دانشکده‌ی الهیات رفته و به تحصیل مشغول شدم، تا اینکه در سال ۱۳۷۳ به درجه لیسانس علوم شرعی نایل آمدم و بعد در سال ۱۳۷۳ اجازه تدریس علوم روانشناسی پیدا کردم و به دمشق بازگشتم و از سال ۱۹۵۴ تا سال ۱۹۶۰ از طرف وزارت آموزش و پرورش به عنوان مدرس علوم شرعی و آموزش دینی تعیین شدم. سپس به وزارت اوقاف منتقل شدم و به موجب قانون ۲۶۶ سال ۱۹۵۹ پست مدیریت جدید آموزش شرعی را تحویل گرفتم. بسیار مایل بودم در خدمت مدارس علوم دینی سوریه و سرو سامان دادن به برنامه‌ها و وضعیت آن انجام وظیفه کنم. از خدا می‌خواهم از خطاهایم درگذرد و خیر و نیکی را به من الهام کند و به آنچه خوشایند اوست، هدایت نماید؛ که افتخار حضور و تدریس در مدارس شرعی و توفیق خدمتگزاری از جوانب علمی، اداری، توجیهی و مالی را نصیب گرداند و از خداوند مسئلت دارم تا خواننده‌ی این کتاب را، در راه نشر و گسترش اعتقاد اسلامی، که سنگ بنای اول ساختار فکر اسلامی و ارزیابی رفتار فرد و جامعه‌ی انسانی است، موفق گرداند و مورد تأیید قرار دهد. هرگاه، اعتقاد اسلامی با تمام جوانب و بدون افتراق بین هیچکدام از ارکان، احکام، اوامر و نواهی آن، رعایت شود، انسان را به اوج کمال انسانی رهنمون می‌سازد. فرد و جامعه هرگاه آگاهانه، اسلام را به تمام و کمال در درون خود تطبیق دهند و خود را با آن هماهنگ سازند، به ناچار، جایگاه یک انسان کامل یا جامعه‌ی بی‌عیب و نقص و کامل انسانی را، به دست آورده‌اند.

خدایا! از تو می‌خواهم تا اعتقادی پاک و سالم و مطابق با حقیقتی که نازل فرمودی، به من عطا کنی و عملی شایسته و بایسته و موافق با برنامه‌ی مورد پسند خود، روزیم گردانی.

خدایا! موفقیت و فضل و بزرگواری از آن تو است. موفقیت و عمل شایسته‌ی ما برای توست و امیدوار اجر و پاداش تو هستیم. هیچ قدرت و نیرویی جز ذات پاک تو وجود ندارد.

سوریه - دمشق

عبدالرحمان حسن حنکة الميدانی